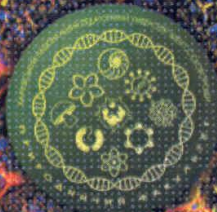

Міністерство освіти і науки України

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С.Сковороди, природничий факультет

Akademia Pomorska w Słupsku
Instytut Biologii i Ochrony Środowiska

II Міжнародна науково-практична конференція

ПРИРОДНИЧА НАУКА І ОСВІТА: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

20-21 вересня 2019

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

Харків 2019

методів і прийомів навчально-виховної та корекційно-розвивальної роботи, створення максимально сприятливих умов для самореалізації кожної дитини.

Список використаних джерел

1. Голуб Н. М. Індивідуальний підхід у роботі з молодшими школярами, які мають труднощі в навчанні «Роль освіти у сталому розвитку гірського регіону». Збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції. (Івано-Франківськ, 20–22 вересня 2017 року.). Івано-Франківськ. 2017. С.17–18.
2. Голуб Н.М. Особистісно-орієнтований підхід до дітей із порушеннями психофізичного розвитку як умова розбудови інклюзивного освітнього середовища «Педагогіка здоров'я» Збірник наук. праць VIII Всеукраїнської наук.-практ. конф. За заг. ред. акад. І.Ф. Прокопенка. Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2018. С. 670–672.

**Гончаренко Я.В., Денисова О.С., Джапарова Г.
SYRINGA VULGARIS L. В ОЗЕЛЕНЕННІ БОТАНІЧНОГО САДУ
ХНПУ ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ**

*Харківський національний педагогічний університет
Імені Г.С. Сковороди, м. Харків
e-mail: janina6962@gmail.com*

Honcharenko Ya. V., Denisova O.S., Dzhaparova G SYRINGA VULGARIS L. IN PLANTING GREENERY OF BOTANICAL GARDEN H.S. SKOVORODA KHNPU. Extensive cultivation and hybridization of *Syringa vulgaris* have led to 2,300 varieties blooming from as early week of May. Hybridization of this species and the introduction of new varieties became a seemingly endless endeavor. Some of the best hybrids were introduced by Monsieur Victor Lemoine. The collection is found to include 27 cultivars that have been selected for certain horticultural merits such as flower size, color, decorative leaves. *Syringa* demand full sun, good air circulation and regular watering. There are 17 cultivars have double flowers and 11 cultivars are single flowers. The most important ornamental quality of *Syringa* is colour. The collection presents varieties of different colors – from white to purple. When trying to identify or confirm the identity of a cultivar in precise detail colour description becomes even more critical as an identification tool. But flower colour can be very subjective and the range of colour makes its description difficult. Attracting new varieties is complicated by growing conditions.

Key words: *Syringa vulgaris*, flowers, phenological observation, botanical garden.

Життя людини завжди було тісно пов'язано із довкіллям і рослинами. Навіть перші ботанічні сади створювались із метою культивування господарство цінних рослин. В подальшому ботанічні сади стають осередками для збереження рослинного різноманіття. Особливу цінність становлять рослини із декоративним квітуванням. Великим попитом користується *Syringa vulgaris* L. На території ботанічного саду ХНПУ імені Г.С. Сковороди створено сирінгарій. Час від часу колекція поповнюється новими сортами, проводяться спроби щеплення на *Ligustrum vulgare* L. Метою досліджень було проведення інвентаризації сортів

бузку звичайного протягом 2018–2019 рр. Об'єкт досліджень – сорти *Syringa vulgaris* L. в колекції ботанічного саду ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Предмет досліджень – стан та морфологічні особливості сортів *Syringa vulgaris* L.

З точки зору озеленення, найбільш важливими є морфологічні характеристики різних сортів бузку, бо саме вони й надають декоративного вигляду. Світова колекція включає біля 2300 сортів *Syringa* [1, 4, 5]. Наявність такого розмаїття може вказувати на генетичну пластичність даного виду. Звичайно, все це ускладнює ідентифікацію сортів. Дослідники із багатьох країн зазначають й відсутність єдиної класифікації культиварів за садовими групами [3, 4, 5]. Це викликано, в першу чергу тим, що досі мало дослідженими є розподіл морфологічних та інших ознак. Залишається відкритим і питання з пошуку маркерних ознак різних сортів [2].

Проведені дослідження дозволили виявити 27 сортів *Syringa vulgaris* L. Більша частина рослин зростає на відкритих ділянках, але є декілька екземплярів, що знаходяться в затінку. Всі екземпляри щорічно квітуть і плодоносять. Квітування починається із кінця квітня – початку травня і може тривати до трьох тижнів. Так як ботанічний сад споруджено на наливних пісках, влітку проводиться штучний полив рослин. Але, не зважаючи на полив, в дуже спекотні дні відмічається втрата тургору у листках. Всі рослини характеризуються доброю зимостійкістю та морозостійкістю і особливого догляду взимку не потребують. Оригінаторами сортів є: Лемуан В. – 10 сортів, Маарсе Д.Е. – 3, Матью Л. – 1, Гоше О. – 1, Шпет Ф.Л. – 1, Хавемейер Т. – 1, Кларк А. – 1, Колесников Л.О. – 5, Рубцов Л., Ляпунова Н., Жоголева В. – 4 (табл.).

Таблиця

Морфологічні особливості квіток різних сортів *Syringa vulgaris* L.

№ з/п	Сорт	Особливості квіток	Автор сорту
1	Katherine Havemeyer	D / V, дуже ароматні	Лемуан В.
2	Victor Lemoine	D / II, ароматні	-
3	Marchal Foch	S / VIII, ароматні	-
4	Berryer	D / V, дуже ароматні	-
5	Charles Joly	D, / V, дуже ароматні	-
6	Mme Antoine Buchner	D / VIII, ароматні	-
7	Buffon	S / V, дуже ароматні	-
8	Leon Gambetta	D / IV, ароматні	-
9	President Grevy	D / III, ароматні	-
10	Congo	D / VI, ароматні	-
11	Krasavitza Moskvu	D / VIII, ароматні	Колесников Л.О.

12	Zarya Kommunizma	S /VIII, ароматні	-
13	Metschta	S / III, ароматні	-
14	Nadezhda	D /III, ароматні	-
15	India	D /VI, ароматні	-
16	Excellent	S /I, слабкий аромат	Маарсе Д.Е.
17	Sensation	S /VII, слабкий аромат	-
18	Primrose	S /VIII, ароматні	-
19	Poltava	S /IV, ароматні	Рубцов Л., Ляпунова Н., Жоголева В.
20	Bogdan Khmelnitskiy	D /V, ароматні	-
21	Ogni Donbassa	D /II, ароматні	-
22	Taras Bulba	D /II, ароматні	-
23	Princesse Clementine	D /I, ароматні	Матью Л.
24	Aucubifolia	D /IV, ароматні	Гоше О.
25	Ludwig Spath	S /II, ароматні	Шпет Ф.Л.
26	Glory	D /VI, ароматні	Хавемейер Т.
27	Clarke's Giant	S /III, ароматні	Кларк А.

Всі представлені сорти мають гарне квітування. А для ‘Aucubifolia’ характерним є ще і декоративне забарвлення листкової пластинки. Згідно із International Register and Checklist of Cultivar Names in the Genus, 17 сортів мають махрові квітки (D), а 11 – прості (S). Усі квітки зібрані в великі суцвіття, що характеризуються приємним ароматом. Дуже ароматними є 4 сорти, а ‘Sensation’ і ‘Excellent’ мають слабо виражений аромат. Не менш важлива характеристика – забарвлення квіток. Квітки білого кольору (I) мають ‘Excellent’ і ‘Princesse Clementine’. Фіолетові (II), блакитні (III) відтінки мають по чотири сорти. Бузковий колір (IV) тільки у ‘Leon Gambetta’ і ‘Aucubifolia’. Рожеві відтінки (V) у квіток п’яти сортів. Маджентовий колір (VI) мають квітки трьох сортів. Пурпурні квітки (VII) тільки у одного сорту. Особливо приваблюють увагу суцвіття шести сортів, що мають перехідні кольори (VIII), які відрізняються на початку, в розпал та наприкінці квітування. Так, ‘Primrose’ на початку квітування має квітки жовтого кольору, які вигорають до білого кольору. Таке розмаїття ароматів і кольорів надає надзвичайної декоративності сирінгарію. Але колекція потребує подальшого розширення і залучення нових сортів та їх випробування в умовах ботанічного саду ХНПУ імені Г.С. Сковороди.

Список використаних джерел

1. Горб В.К. Особливості добору перспективних гібридів роду *Syringa* L. для сортовипробування. «Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин». 2017; т. 13. № 1. С. 71–74.
2. Лях Е.М. Адаптация молекулярных методов для идентификации сортов *Syringa vulgaris* L. // Hortus bot. 2017. Т. 12, URL: <http://hb.karelia.ru/journal/article.php?id=6601>. DOI: 10.15393/j4.art.2017.4942

3. Рубцов Л.И., Жоголева В.Г., Ляпунова Н.А. Сад сирени (сирингарий) Центрального республиканского ботанического сада АН УССР. К.: АН УССР, 1961. 76 с.
4. Методика кваліфікаційної (технічної) експертизи сортів рослин з визначення показників придатності до поширення в Україні. Випуск перший. Загальна частина (видання третє, виправлене і доповнене). К.: ТОВ «Алефа», 2011. 104 с.
5. https://www.researchgate.net/publication/305114297_International_Register_and_Checklist_of_Cultivar_Names_in_the_Genus_Syringa

Грановська Т.Я.
ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ САМОСТІЙНОСТІ В УЧНІВ ПРИ
НАВЧАННІ ХІМІЇ З ДОПОМОГОЮ МОБІЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди, м. Харків
e-mail: taniya20gran@gmail.com

Hranovska T.Y. FORMATION OF COGNITIVE AUTONOMY IN STUDENTS DURING THEIR CHEMISTRY LEARNING WITH AID OF MOBILE TECHNOLOGIES. In the article is stated the importance of forming cognitive autonomy of students at the state level. The article considers the qualities of the individual in the formation of cognitive autonomy. The text analyzes the possibilities of applying new approaches for the study of chemistry and describes the features of the use of mobile technologies and their technical capabilities for the usage in the educational process for the study of chemistry.

Key words: *cognitive autonomy, mobile technologies, learning process, teachers of chemistry.*

Система освіти в Україні перебуває на етапі реформування, що спричиняє появу нових вимог до вчителів та ставить перед ними нові завдання та виклики щодо вдосконалення професійних якостей. Від сучасного педагога чекають не просто навчання учнів, а формування сучасної всебічно-розвиненої особистості, здатної до творчого пошуку, самовдосконалення та самостійного навчання протягом життя. Згідно з законом «Про освіту» досягнути цієї мети можливо формуванням в учнів ключових компетентностей, зокрема компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, інноваційність, екологічна компетентність, інформаційно-комунікаційна компетентність, навчання впродовж життя тощо [1].

Тому актуальною стає необхідність формування в учнів пізнавальної самостійності, яка як комплексна якість особистості з одного боку відповідає за постійний інтерес до навчальної діяльності, а з другого боку - за самостійний пошук інформації, набуття умінь та навичок й формування стійких мотивів навчання.

Пізнавальна самостійність формує такі якості особистості:

- самостійне опрацювання інформації;
- усвідомлення та постановка мети навчальної діяльності, мотивації саморозвитку;